

УДК 341.231.14+341.3

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.89.4.32>

ДІТИ І МОЛОДЬ У ФОКУСІ МІЖНАРОДНОЇ УНІВЕРСАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ

Сироїд Т.Л.,
*доктор юридичних наук, професор,
завідувачка кафедри міжнародного і
європейського права
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна*

Сироїд Т.Л. Діти і молодь у фокусі міжнародної універсальної системи запобігання та вирішення конфліктів.

У статті досліджено проблематику статусу дітей та молоді в умовах збройних конфліктів. Розкрито положення базових міжнародних угод, що стосуються захисту означеної категорії осіб, прийнятих під егідою ООН; зосереджено увагу на знакових резолюціях Ради Безпеки ООН, присвяченим питанню молоді, миру і безпеки. Акцентовано на діяльності миротворчих місій ООН, спрямованій на врахуванні принципів молоді в їх роботі, такі як реформа сектору безпеки, залучення громад, роззброєння, демобілізація та реінтеграція, зменшення насильства в громадах та права людини; підтримання урядів у вирішенні проблем, що перешкоджають змістовній участі молоді, та сприяння співпраці з молодіжними організаціями, щоб переконати владу допускати молодих людей до участі в місцевому врегулюванні конфліктів та підтримці міжнародного миру. Наведено позитивні практики діяльності миротворчих операцій щодо підтримання дітей та молоді (Південний Судан (UNMISS), Косово (UNMIK), Кіпр (UNFICYP)). Зосереджено увагу на ролі Спеціального представника Генерального секретаря з питань дітей та збройних конфліктів, який здійснює активну діяльність у сфері захисту дітей у конфліктах, докладаючи зусиль щодо нарощування підтримки кампанії «Нуль до вісімнадцяти», метою якої є досягнення загальної ратифікації Факультативного протоколу до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах. Підкреслено, що важливим аспектом його роботи є систематична взаємодія з державами-членами. Задля цього він активно співпрацює з Генеральною Асамблеєю, Радою Безпеки, регіональними організаціями; здійснює двосторонні контакти і польові візити, щоб заручитися політичною волею міжнародної спільноти для ефективного захисту дітей та молоді, які постраждали від війни; тісно взаємодіє з агентствами та програмами ООН для розробки і впровадження порядку денного щодо дітей та збройних конфліктів. Охарактеризовано діяльність Міжнародного дитячого фонду (ЮНІСЕФ), який розробляє проекти, що сприяють звільненню, реабілітації та реінтеграції дітей-солдатів; закликає конфліктуючі сторони дотримуватися своїх зобов'язань згідно з міжнародним правом щодо негайного припинення порушень прав дітей та нападів на цивільну інфраструктуру, включаючи школи і лікарні. Зроблено відповідні висновки і рекомендації.

Ключові слова: безпека, захист, збройні конфлікти, міжнародне гуманітарне право, неповнолітні, права людини, правовий статус.

Syroïd T.L. Children and youth in the focus of the international universal system of conflict prevention and resolution.

The article explores the issue of the status of children and youth in the context of armed conflicts. It analyzes the provisions of fundamental international treaties related to the protection of this category of persons, adopted under the auspices of the UN; special attention is given to key UN Security Council resolutions addressing youth, peace, and security. The article emphasizes the role of UN peacekeeping missions in integrating youth-focused principles into their operations, such as security sector reform, community engagement, disarmament, demobilization and reintegration, reducing community violence,

and promoting human rights. It also highlights support for governments in addressing barriers to meaningful youth participation and fostering cooperation with youth organizations to encourage authorities to involve young people in local conflict resolution and international peacebuilding efforts. Positive practices of peacekeeping operations supporting children and youth are highlighted (e.g., South Sudan (UNMISS), Kosovo (UNMIK), Cyprus (UNFICYP)). The article underscores the role of the Special Representative of the UN Secretary-General for Children and Armed Conflict, who actively works to protect children affected by conflicts, particularly through the “Zero under Eighteen” campaign, which advocates for universal ratification of the Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the involvement of children in armed conflict. A significant aspect of this work is systematic engagement with UN member states, involving close cooperation with the General Assembly, the Security Council, and regional organizations; bilateral contacts and field visits are conducted to secure political will from the international community for the effective protection of children and youth affected by war. The Special Representative also works closely with UN agencies and programs to develop and implement the agenda on children and armed conflict. The activities of the United Nations Children’s Fund (UNICEF) are also described, including projects promoting the release, rehabilitation, and reintegration of child soldiers, and calls on conflict parties to fulfill their international obligations to immediately cease violations of children’s rights and attacks on civilian infrastructure, including schools and hospitals. Relevant conclusions and recommendations are provided.

Key words: security, protection, armed conflicts, international humanitarian law, minors, human rights, legal status.

Постановка проблеми. Діти не розпочинають війни, але вони платять за них найвищу ціну [1]. Діти та молодь несуть на собі основний тягар конфліктів, кількість дітей, які стали жертвами серйозних порушень у 2023 році, досягла тривожного рівня, підтвердженого у 32 990 випадках [2]. Дівчаток та хлопчиків вбивають, калічать, залишають сиротами, викрадають, позбавляють освіти та медичного обслуговування, вони зазнають сексуального насильства й отримують глибокі емоційні та фізичні шрами. Діти та молодь особливо вразливі до вербування. Сотні тисяч пов’язані з державними та недержавними збройними групами. Їхня участь у конфліктах має серйозні наслідки для їхнього фізичного та емоційного благополуччя. Значне поширення жертв серед цивільного населення, включаючи дітей та молодь, у сучасних конфліктах є відображенням мінливого характеру конфлікту, в якому наявне посилене використання саморобних вибухових пристроїв та нових технологій, ведення бойових дій все частіше в міських або густонаселених районах та розмивання межі між цивільним населенням і комбатантами. У деяких країнах дітей та молодь також використовують як терористів-смертників, а школи систематично атакують, що ставить під загрозу життя дітей та перешкоджає їм ходити до школи. Діти та молодь також страждають від інших наслідків конфлікту, таких як бідність, безробіття, погане управління та розпад сімей і громад [3]. Означене свідчить про актуальність обраної теми дослідження, її значимість для захисту дітей та молоді в умовах конфлікту і постконфліктній відбудові миру.

Мета дослідження полягає у розкритті місця і ролі дітей та молоді в універсальній міжнародній системі запобігання та вирішення конфліктів.

Стан опрацювання проблематики. Слід зазначити, що в науці міжнародного права загальним питанням правової регламентації захисту дітей та молоді, порушенням їх прав в окремих сферах правовідносин (трудовій, кримінально-правовій, соціальній тощо) та деяким формам прояву насильства щодо цієї категорії осіб присвячено роботи, як вітчизняних, так і зарубіжних авторів, серед яких: С. Карвацька, Т. Короткий, Л. Невара, Є. Реньов, Л. Фоміна, П. Фомін, Н. Хендель, Джеральдін Ван Бюрен (Geraldine Van Bueren), Коку Маріус Менса (Cocou Marius Mensah), Шерілін К Бакстер (Sherilyn C. Baxter) та ін. Разом із тим, означена тематика потребує подальшого дослідження з урахуванням сучасних реалій.

Виклад основного матеріалу. З часів Всесвітнього саміту з питань дітей 1990 року Організація Об’єднаних Націй (далі – ООН) дедалі більше прагне привернути міжнародну увагу до тяжкого становища дітей, які постраждали від збройних конфліктів. Разом із тим, забезпечення захисту дітей є невід’ємною складовою міжнародного гуманітарного права (далі – МГП), застосовного у період збройних конфліктів. У разі збройного конфлікту міжнародного чи неміжнародного характеру діти користуються спільним захистом, що надається цивільним особам, які не беруть участі у бойових діях. Цивільним особам гарантується гуманне поводження в умовах ведення бойових

дій. Враховуючи особливу вразливість дітей, Конвенція про поводження з військовополоненими 1949 р. [4], Конвенція про захист цивільного населення під час війни 1949 р. [5] та Додаткові протоколи 1977 р. до них – Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I) [6], Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II) [7], встановлюють низку правил, що надають їм спеціальний захист. Діти, які беруть безпосередню участь у бойових діях, не позбавляються цього спеціального захисту. Зокрема, Додаткові протоколи накладають обмеження на вербування дітей та їх участь у бойових діях.

Базовий договір – Конвенція про права дитини 1989 р. [8] містить положення про застосовність МГП та покладає на держави-учасниці зобов'язання щодо: вжиття всіх можливих заходів для забезпечення того, щоб особи, які не досягли 15-річного віку, не брали безпосередньої участі у воєнних діях; утримуватися від призову будь-якої особи, яка не досягла 15-річного віку, на службу до збройних сил. При вербуванні з числа осіб, які досягли 15-річного віку, але яким ще не виповнилося 18 років, віддавати перевагу особам більш старшого віку; вживати всіх можливих заходів з метою забезпечення захисту дітей, яких торкається збройний конфлікт, та догляду за ними (ст. 38). Конвенція не містить застереження щодо обмеження прав під час бойових дій.

Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах 2000 р. [9] посилює захист дітей, які беруть участь у збройному конфлікті та покладає на держави-учасниці зобов'язання: вживати всіх можливих заходів для забезпечення того, щоб особи, які не досягли 18-річного віку, не підлягали обов'язковому призову до їхніх збройних сил (ст. 1); підвищити мінімальний вік добровільного призову з тим, щоб він був вищим за 15 років. Ця вимога не відноситься до військових навчальних закладів (ст. 3); під час ратифікації цього Протоколу або приєднання до нього здавати на зберігання заяви, що мають обов'язковий характер, у яких вказується мінімальний вік, у якому вони допускають добровільний призив (ст. 3(2)). Збройні групи, відмінні від збройних сил держави, за жодних обставин не повинні вербувати (ні примусовим, ні добровільним порядком) або використовувати у військових діях осіб, які не досягли 18-річного віку. На держави-учасниці покладається обов'язок вжити всіх можливих заходів з метою попередження, заборони та криміналізації такої практики (ст. 4).

Статут Міжнародного кримінального суду 1998 р. невід'ємною складовою воєнних злочинів визнає набір або вербування дітей віком до п'ятнадцяти років до складу національних збройних сил або використання їх для активної участі в бойових діях (стаття 8 (2(b)(xxvi)), або до складу збройних сил чи інших збройних груп під час збройних конфліктів неміжнародного характеру (стаття 8 (2(e) (vii))) [10].

Стратегічним документом ООН стала Всесвітня програма дій для молоді (WPAU) 1995 року [11]. Програма забезпечує політичну основу та практичні рекомендації для національних дій та міжнародної підтримки для покращення становища молоді в усьому світі. Вона охоплює п'ятнадцять пріоритетних напрямків для молоді та містить пропозиції щодо дій у кожному з цих напрямків. Одним з пріоритетів Програми є забезпечення прав і надання допомоги молоді в умовах збройних конфліктів.

Справедливості ради, слід вказати, що приверненню уваги саме до становища дітей у збройних конфліктах, послугувала доповідь «Вплив збройних конфліктів на дітей» (1996 р.) [12] Граси Машел – експерта, призначеного Генеральним секретарем. Експертка описувала жорстокість, якої зазнали мільйони дітей, що потрапили в зону конфліктів, і демонструвала центральне місце цього питання в міжнародному порядку денному з прав людини, розвитку, миру та безпеки. Це був заклик до термінових дій. Вона визначила дітей як основних жертв збройних конфліктів і включила низку рекомендацій, зокрема щодо призначення Спеціального представника з питань дітей та збройних конфліктів. Ця новаторська доповідь привернула увагу всього світу та призвела до прийняття резолюції Генеральної Асамблеї ООН 51/77 [13], яка започаткувала посаду Спеціального представника Генерального секретаря з питань дітей та збройних конфліктів (далі – Спеціальний представник).

На основній ролі молоді у розвитку мирних, справедливих та інклюзивних суспільств акцентовано Цілями сталого розвитку (Ціль 16). Осмислене залучення молоді до життя суспільства є ключовою умовою виконання зобов'язання «не залишати нікого позаду», яке лежить в основі Порядку денного в галузі сталого розвитку на період до 2030 року та його цілей сталого розвитку (ЦУР) [14].

П'ятирічний стратегічний план дій щодо мирних процесів за участю молоді «Пошук спільної основи» [15], запущений у 2022 році Глобальною конференцією високого рівня з мирних процесів за участю молоді у співпраці з різними зацікавленими сторонами, включаючи молодих миротворців, групи підтримки посередництва міжнародних, регіональних та субрегіональних організацій, а також досвідчених фахівців-практиків у галузі мирного процесу, є основою для спільної роботи урядів, недержавних політичних суб'єктів, регіональних і міжнародних організацій, громадянського суспільства та молоді з метою переходу від норм, що враховують інтереси молоді, до практики, що враховує інтереси молоді, до 2026 року, за участю молоді, з урахуванням потреб і реалій молодих людей та за підтримки відповідних політичних рамок, організаційних структур і ресурсів для підтримки цих зусиль. Стратегічна основа побудована на таких взаємопов'язаних напрямках: інституціоналізація та політика, зміцнення потенціалу, рішення в галузі знань, а також спільноти практики та партнерства.

Активну діяльність у сфері захисту дітей у конфліктах здійснює Спеціальний представник з питань дітей та збройних конфліктів. З метою підвищення мінімального віку – вісімнадцять років, для набору молоді до сил безпеки, він продовжує нарощувати підтримку кампанії «Нуль до вісімнадцяти», метою якої є досягнення загальної ратифікації Факультативного протоколу до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах 2000 р. Згідно зі звітом Спеціального представника (SRSG CAAC) [16], кількість нападів на школи зросла майже на 60 відсотків, а серед серйозних порушень вербування та використання було другим за поширеністю. Тільки за останні п'ять років ООН підтвердила вербування [17] та використання понад 38 500 дітей у ситуаціях, що охоплюються порядком денним «Діти та збройні конфлікти» (CAAC).

Важливим аспектом роботи Спеціального представника є систематична взаємодія з державами-членами, задля цього він активно співпрацює з Генеральною Асамблеєю, Радою Безпеки, регіональними організаціями; здійснює двосторонні контакти та польові візити, щоб заручитися політичною волею міжнародної спільноти для ефективного захисту дітей та молоді, які постраждали від війни. Оскільки питання дітей та збройних конфліктів охоплює різні мандати ООН, Спеціальний представник тісно взаємодіє й з іншими агентствами та програмами ООН для розробки і впровадження порядку денного щодо дітей та збройних конфліктів.

Завдяки адвокаційним зусиллям Офісу Спеціального представника та його партнерів, Рада Безпеки систематично займається питанням дітей та збройних конфліктів, яке поступово вноситься до порядку денного міжнародного миру та безпеки. Перш за все, слід зазначити, що для кращого моніторингу, запобігання та припинення нападів на дітей, Рада Безпеки ООН резолюцією 1612 (2005) [18] визначила та засудила шість серйозних порушень: вбивства та каліцтво дітей, їх вербування та використання збройними силами або збройними групами, напади на школи та лікарні, згвалтування та інші види сексуального насильства, викрадення та відмова в гуманітарному доступі.

У 2015 році Рада Безпеки ООН ухвалила історичну резолюцію 2250 про молодь, мир та безпеку [19], якою вперше офіційно визнала «важливу роль, яку молодь може відігравати у запобіганні та вирішенні конфліктів, а також ключовий аспект сталості, інклюзивності й успіху в миротворчих зусиллях». Резолюція встановлює рамки для взаємодії з молоддю навколо таких напрямків: участь, захист, запобігання, партнерство і роз'єднання та реінтеграція, підкреслюючи роль, яку молоді жінки та чоловіки відіграють у сприянні миру та безпеці. Резолюція також зобов'язала провести перше незалежне дослідження позитивного внеску молоді в мирні процеси та вирішення конфліктів. Дослідження під назвою «Відсутній мир: незалежне дослідження прогресу в галузі молоді, миру та безпеки» [20] визнає зв'язок між Порядком денним сталого розвитку на період до 2030 року та молоддю, миром і безпекою.

Залучення молодих жінок і чоловіків до процесів прийняття рішень та гуманітарного планування зміцнює національний, місцевий та громадський потенціал для стійких постконфліктних суспільств. Як наслідок, ООН наголошує на важливості створення політики для молоді, яка може сприяти зусиллям з розбудови миру, соціальному й економічному розвитку, можливостям працевлаштування та конструктивній політичній участі. Крім того, пріоритетність програм, що враховують потреби молоді, сприяє довготривалому та сталому миру.

Резолюцією 2419 (2018 р.) [21] Рада Безпеки закликала до змістовного та повного залучення молоді до переговорів і виконання мирних угод, а також включення молоді у процеси прийняття рішень. У 2020 році резолюція 2535 Ради Безпеки ООН встановила відповідні кроки для впрова-

дження Порядку денного «Молодь, мир і безпека» (YPS) в умовах миротворчих операцій ООН. Того ж року Рада Безпеки резолюцією 2553 [22] визнала зв'язок між реформою сектору безпеки та питаннями «Молодь, мир і безпека», визнаючи, що молодь повинна бути залучена до миротворчих зусиль з метою реформування секторів безпеки.

Два роки по тому, у доповіді Генерального секретаря про молодь і мир [23] зазначалося, що інклюзивні партнерства з молодими миротворцями є життєво важливими для міжнародної безпеки та повинні бути пріоритетними для всіх партнерів ООН. У доповіді додавалося, що молоді необхідно дозволити стати стратегічними партнерами на всіх етапах миротворчих зусиль.

У Резолюції 2764 (2024 р.) [24] Ради Безпеки підкреслила необхідність сталого потенціалу захисту дітей в конфліктних та постконфліктних умовах, надсилаючи важливий сигнал у час посилення переходу до або з миротворчих операцій ООН. Вона також закликала до посилення потенціалу захисту дітей в регіональних та субрегіональних операціях з підтримки миру та підтвердила важливу роль Спеціального представника у виконанні його мандату, особливо у сприянні кращій співпраці та діалогу між партнерами ООН. Документом також наголошено на ролі, яку вся ООН може відігравати в захисті дітей у збройних конфліктах, та важливості передачі основних завдань захисту дітей команді ООН у країні під час перехідних періодів.

Миротворчі операції ООН підтримують молодь у районах, що постраждали від конфліктів. Миротворчі мандати заохочують персонал ООН залучати молодь до процесів прийняття рішень, підтримувати участь молодих жінок у запобіганні та вирішенні конфліктів, а також будувати довіру. Польові місії ООН також прагнуть сприяти створенню інклюзивного, безпечного, сприятливого та гендерно-чутливого середовища, в якому молодь визнається агентом змін у боротьбі з тероризмом та насильницьким екстремізмом. Отже, метою молодіжних координаторів та інших співробітників ООН є створення комплексних та інклюзивних підходів до запобігання конфліктам, забезпечення захисту цієї демографічної групи та допомога молоді у запобіганні насильству і сприянні толерантності та міжкультурному діалогу. Це досягається шляхом співпраці з організаціями громадянського суспільства, розробки програм реінтеграції молоді в громади та запобігання її вербуванню до збройних груп, а також шляхом надання молоді платформ для обговорення питань безпеки та розробки рішень для сталого миру.

Миротворчі операції враховують принципи молоді (YPS) у своїй роботі, такі як реформа сектору безпеки, залучення громад, роззброєння, демобілізація та реінтеграція, зменшення насильства в громадах та права людини, серед інших сфер. Місії ООН також підтримують уряди у вирішенні проблем, що перешкоджають змістовній участі молоді, та сприяють співпраці з молодіжними організаціями, щоб переконати владу допускати молодих людей до участі в місцевому врегулюванні конфліктів та підтримці міжнародного миру. Зокрема, у межах миротворчої діяльності у Південному Судані (UNMISS) [25] у 2018 році було створено перший виправний центр для неповнолітніх у Джубі (Південний Судан). Служба юстиції та виправних установ (JCS) у співпраці з партнерськими організаціями, такими як Міжнародний комітет Червоного Хреста (МКЧХ), підтримала реконструкцію та відкриття виправних центрів для неповнолітніх, забезпечивши більш сприятливе середовище для реінтеграції молоді у суспільство та запобігаючи її вербуванню до насильницьких груп. У межах миротворчої операції в Косово (UNMIK) проєкт Служби юстиції та виправних установ UNMIK допоміг зменшити кількість нерозглянутих справ у Суді першої інстанції Мітровиці завдяки можливостям стажування для молодих юристів із різних громад. Проєкт сприяв скороченню понад 3500 нерозглянутих справ і дозволив молодим юристам отримати практичний досвід у питаннях правової допомоги [26]. У травні 2020 року миротворча операція на Кіпрі (UNFICYP) започаткували програму «Молоді чемпіони за мир і довкілля». Завдяки цій програмі 20 молодих людей з усього острова взяли участь у складній навчальній програмі й отримали підтримку від місії у запуску власних екологічних кампаній на острові. Метою програми було розширення прав і можливостей молоді та розбудова миру, враховуючи екологічні проблеми, з якими стикається не лише острів, а й регіон. Програма надала учасникам можливість познайомитися зі своїми однолітками, які живуть по інший бік барикад, та сприяти співпраці і взаєморозумінню між ними [27].

Міжнародний дитячий фонд (ЮНІСЕФ) є ключовим оперативним партнером, розробляючи проєкти, що сприяють звільненню, реабілітації та реінтеграції дітей-солдатів [28]. ЮНІСЕФ сприяв прийняттю Паризьких принципів та зобов'язань щодо дітей, пов'язаних зі збройними силами або збройними групами, які переслідують такі цілі: запобігання незаконному вербуванню та ви-

користанню дітей збройними силами або збройними групами; забезпечення звільнення дітей, які пов'язані зі збройними силами або збройними групами; підтримка реінтеграції дітей; підтримка та забезпечення перспективних практик для захисту хлопчиків і дівчаток від вербування та використання. Паризькі принципи – це сукупність політичних зобов'язань, і, схвалюючи їх, держави-члени погоджуються підтримувати та впроваджувати Паризькі принципи, вживати заходів для запобігання вербуванню та використанню дітей, а також підтримувати звільнення, реінтеграцію та повернення всіх дітей, які були завербовані та використані збройними силами або збройними групами. Зобов'язання нагадують, підтверджують та підтримують виконання чинного міжнародного права, що регулює захист дітей від вербування або використання у збройних конфліктах. Вони головним чином доповнюють існуючі правові та політичні інструменти та механізми [29].

У 2022 році ЮНІСЕФ, сумісно з Організацією «Врятуй дітей» (Save the Children) та Францією, випустили новий посібник для посилення зусиль щодо припинення вербування та використання дітей у конфліктах [30].

ЮНІСЕФ систематично закликає конфліктуючі сторони дотримуватися міжнародних зобов'язань щодо негайного припинення порушень прав дітей та нападів на цивільну інфраструктуру, включаючи школи та лікарні. Закликає держави, які мають вплив на сторони конфлікту, використовувати цей вплив для захисту дітей. В усіх цих країнах ЮНІСЕФ співпрацює з партнерами, щоб забезпечити найбільш вразливих дітей послугами охорони здоров'я, харчування, освіти та захисту дітей.

У Програмі змін для захисту дітей у збройних конфліктах [31] ЮНІСЕФ закликає світ: 1. Захистити права дітей у конфліктах. 2. Притягувати до відповідальності винних у порушеннях прав дітей. 3. Забезпечувати безпеку дітей та їхніх громад і підтримувати відновлення після пережитого війною. 4. Працювати над досягненням інклюзивного та міцного миру. Це звернення до воюючих сторін та тих, хто їх підтримує, виконувати свої зобов'язання перед дітьми. Це заклик до урядів, Ради Безпеки ООН та інших організацій притягнути до відповідальності винних у злочинах проти дітей. А також це заклик до людей в усьому світі вимагати можливих змін.

Координатор з питань молоді прагне підвищити обізнаність про глобальне становище молоді, а також сприяти її правам і прагненням. Координатор також працює над розширенням участі молоді в процесі прийняття рішень як засобу досягнення миру та розвитку [32].

Висновки. Існуючі проблеми дітей та молоді в умовах збройних конфліктів зумовлюють необхідність об'єднання зусиль світового співтовариства у цілому. Вони перебувають у полі зору Генеральної Асамблеї, Ради Безпеки, Генерального секретаря, спеціалізованих структур, спеціально уповноважених осіб, які докладають зусиль щодо розробки правової основи захисту цієї категорії осіб, а також надання практичної допомоги. ООН сприяла формуванню інституту міжнародного захисту прав дітей та молоді під час збройних конфліктів, який являє собою систему взаємоузгоджених дій держав і міжнародних міждержавних та неурядових організацій, спрямованих на розробку і забезпечення прав цієї категорії осіб з метою формування повноцінної та гармонійно розвинутої особистості, якій відводиться важлива роль у постконфліктній відбудові миру.

Неухильне дотримання конфліктуючими сторонами норм міжнародного гуманітарного права є запорукою зменшення негативного впливу наслідків війни на молоде покоління. Важливими є запровадження заходів щодо реабілітації та реінтеграції дітей і молоді, які раніше були пов'язані з озброєними групами, щоб розірвати цикли насильства та знайти нове існування після життя, сповненого конфліктів та страждань.

Визнаючи, що молоді покоління зрештою успадкують реальність життя, наслідки та реалізацію мирних угод, важливим є залучення їх до мирних процесів як учасників. Різноманітні голоси молоді відіграють ключову роль у піднятті багатогранних та взаємопов'язаних питань, які необхідно вирішити для побудови сталого миру. Перед учасниками, залученими до мирних процесів, постає першочергове завдання – вийти за межі сприйняття молодих людей як простих бенефіціарів цих процесів та визнати їх необхідними партнерами і співпроводниками, які відіграють важливу роль у запобіганні конфліктам, миробудуванні й відновленні справедливих та інклюзивних громад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Children under attack. URL: <https://www.unicef.org/children-under-attack> (дата звернення 02.06.2025).

2. Children and armed conflict. Report of the Secretary-General. A/78/842-S/2024/384. URL: <https://docs.un.org/en/S/2024/384> (дата звернення 02.06.2025).
3. Youth and Armed Conflict. URL: <https://www.un.org/e> (дата звернення 08.06.2025).
4. Geneva Convention relative to the Treatment of Prisoners of War. URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/geneva-convention-relative-treatment-prisoners-war> (дата звернення 20.05.2025).
5. Geneva Convention relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War. URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/geneva-convention-relative-protection-civilian-persons-time-war> (дата звернення 20.05.2025).
6. Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and relating to the Protection of Victims of International Armed Conflicts (Protocol I). URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/protocol-additional-geneva-conventions-12-august-1949-and> (дата звернення 12.05.2025).
7. Protocol Additional to the Geneva Conventions of 12 August 1949, and Relating to the Protection of Victims of Non-International Armed Conflicts (Protocol II). URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/protocol-additional-geneva-conventions-12-august-1949-and-0> (дата звернення 02.06.2025).
8. Convention on the Rights of the Child. URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-rights-child> (дата звернення 02.06.2025).
9. Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the involvement of children in armed conflict. URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/optional-protocol-convention-rights-child-involvement-children> (дата звернення 12.06.2025).
10. Rome Statute of the International Criminal Court. URL: <https://www.icc-cpi.int/sites/default/files/2024-05/Rome-Statute-eng.pdf> (дата звернення 02.05.2026).
11. World Programme of Action for Youth. URL: <https://www.un.org/esa/socdev/unyin/documents/wpay2010.pdf> (дата звернення 05.06.2025).
12. Impact of Armed Conflict on Children. Report of the expert of the Secretary-General, Ms. Graça Machel, submitted pursuant to General Assembly resolution 48/157. URL: <https://docs.un.org/en/A/51/306> (дата звернення 11.05.2025).
13. 51/77. The rights of the child. URL: <https://docs.un.org/en/A/RES/51/77> (дата звернення 12.05.2025).
14. 70/1. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. URL: <https://docs.un.org/en/A/RES/70/1> (дата звернення 01.06.2025).
15. Youth Affairs. URL: <https://www.un.org/youthaffairs/en> (дата звернення 09.06.2025).
16. Children and armed conflict Report of the Special Representative of the Secretary-General for Children and Armed Conflict. A/HRC/58/18. URL: <https://docs.un.org/en/A/HRC/58/18> (дата звернення 12.05.2025).
17. Children and armed conflict. Report of the Secretary-General. A/78/842-S/2024/384. URL: <https://docs.un.org/en/S/2024/384> (дата звернення 20.05.2025).
18. Resolution 1612 (2005). URL: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1612> (дата звернення 20.05.2025).
19. Resolution 2250 (2015). URL: [https://docs.un.org/en/S/RES/2250\(2015\)](https://docs.un.org/en/S/RES/2250(2015)) (дата звернення 09.06.2025).
20. Letter dated 23 February 2018 from the independent lead author of the progress study on youth and peace and security mandated by the Security Council in its resolution 2250 (2015) addressed to the Secretary-General. URL: https://www.unfpa.org/sites/default/files/resource-pdf/Progress_Study_on_Youth_Peace_Security_A-72-761_S-2018-86_ENGLISH.pdf (дата звернення 09.06.2025).
21. Resolution 2419 (2018). URL: [https://docs.un.org/en/S/RES/2419\(2018\)](https://docs.un.org/en/S/RES/2419(2018)) (дата звернення 08.06.2025).
22. Resolution 2553 (2020). URL: <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2553> (дата звернення 05.06.2025).
23. Youth and peace and security. Report of the Secretary-General. URL: <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n22/289/84/pdf/n2228984.pdf?OpenElement> (дата звернення 07.06.2025).
24. Resolution 2764 (2024). URL: [https://docs.un.org/en/s/res/2764\(2024\)](https://docs.un.org/en/s/res/2764(2024)) (дата звернення 08.06.2025).

25. Protecting civilians, monitoring human rights & supporting implementation of cessation of hostilities agreement. URL: <https://peacekeeping.un.org/en/mission/unmiss> (дата звернення 01.06.2025).
26. Promoting security, stability and respect for human rights in Kosovo. URL: <https://peacekeeping.un.org/en/mission/unmik> (дата звернення 01.06.2025).
27. UNFICYP Youth Champions. URL: <https://unficyp.unmissions.org/unficyp-youth-champions> (дата звернення 09.06.2025).
28. Children under attack. URL: <https://www.unicef.org/children-under-attack> (дата звернення 08.06.2025).
29. Paris Principles and Commitments on Children Associated with Armed Forces or Armed Groups. URL: <https://www.unicef.org/media/113631/file/UNI-Paris-Principles-and-Commitments-FAQ-21.pdf> (дата звернення 08.06.2025).
30. Paris Principles Operational Handbook. 2022. URL: <https://www.unicef.org/media/132331/file/Paris%20Principles%20.pdf> (дата звернення 05.06.2025).
31. UNICEF's change agenda for protecting children in armed conflict. URL: <https://www.unicef.org/children-under-attack/change-agenda> (дата звернення 16.05.2025).
32. Youth. URL: <https://social.desa.un.org/issues/youth> (дата звернення 02.06.2025).